मध्यावधिः परीक्षा (2019-20)

कक्षा - सप्तमी वर्गः .... विषयः - संस्कृतम् पूर्णांकाः - 80 अंकाः

अनुक्रमांकः .... दिनांकः .... समयः - सार्धहोरादवयम्

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् .... परीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ....

निर्देशाः ------

1. अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

क. अपठितावबोधनम् 10 अंकाः (ग) अनुप्रयुक्त व्याकरणम् 20 अंकाः

ख. पठितावबोधनम् 35 अंकाः (घ) रचनात्मक लेखनम् 15 अंकाः

2. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

खण्ड क- अपठित अवबोधनम् 10 अंकाः

प्रश्न .1अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा दत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत

अहो! रमणीया प्रात: कालस्य वेला । आकाशे खगा: कलरवं कुर्वन्ति । सूर्य: आकाशे उदयोन्मुख: अस्ति । वृद्धा: प्रबुद्धा: सन्ति। युवतय: प्रबुद्धा: सन्ति। कृषका: क्षेत्रम् गच्छन्ति। बाला: विद्यालयम् प्रति गच्छन्ति। सर्वे जना: स्वकार्येषु लग्ना: सन्ति । मन्द: सुगन्ध: पवन: वहति । सर्वत्र आनन्दमयम् वातावरणम् अस्ति । पुष्पाणि विकसन्ति । जना: उद्यानेषु भ्रमन्ति । केचन् जना: व्यायामम् कुर्वन्ति । केचन् सूर्य नमन्ति । सर्वे जना: प्रसन्ना: स्फूर्तिवन्त: सन्ति । प्रात: कालस्य वेला सर्वेषु जनेषु नव-जीवनं संचरति । तापसा: आश्रमेषु यजन्ति । भक्ता: देवालयम् गच्छन्ति । शिशव: विश्रामस्य पश्चात् प्रसन्ना: भवन्ति । मन्दिरेषु शंखनाद: भवति । सरणिषु जना: इत:-तत: आगच्छन्ति ।

एक पदेन उत्तरत - (4)

(क) प्रात: कालस्य वेला कीदृशी भवति ? (रमणीया/ प्रबुद्धा / कलरवं) ....

(ख) क्षेत्रम् प्रति के गच्छन्ति ? (खगा:/ कृषका: / अश्वा:) ....

(ग) भक्ता: कुत्र गच्छन्ति ? (शिवालयम् / देवालयम् / हिमालयम्) ....

(घ) प्राते: काले मन्दिरेषु किम् भवति ? (आकाशवाणी / शंखनाद: / विश्राम:) ....

पूर्णवाक्येन उत्तरत - (2)(3)

(क) प्रात: काले के के प्रबुद्धा: भवति ?

....

....

(ख) प्रात: काले जना: किम् किम् कुर्वन्ति ?

....

....

निर्देशानुसारम् उत्तरत - (2)

(क) "सुता:" इत्यस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

(प्रबुद्धा: , आलस्या:, जना:) ....

(ख) "पक्षिण:" इत्यर्थे क: शब्द: प्रयुक्त: ?

(खगा:, मृगा:, सिंहा:) ....

अनुच्छेदस्य शीर्षकम् एकम् लिखत - (1)

Scanned by CamScanner

(प्रातःकालः , सांयकालः) ....

खण्ड ख- पठितावबोधनम् 35 अंकाः

प्रश्न 2. विलोम पदानि योजयित्वा लिखत - (4)

अधः	सुलभम्	अधः	....
अन्तः	उपरि	अन्तः	....
उच्चैः	बहिः	उच्चैः	....
दुर्लभम्	नीचैः ।	दुर्लभम्	.... ।

प्रश्न 3. यथायोग्यं श्लोकांशान् मेलयत -- (4)

क	ख
पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि	त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।
सत्येन धार्यते पृथ्वी	विद्यायाः संग्रहेषु च ।
आहारे व्यवहारे च	सत्येन तपति रविः।
धनधान्यप्रयोगेषु	जलमन्नं सुभाषितम् ।

प्रश्न 4. मञ्जूषातः समानार्थकपदानि चित्वा लिखत -- (5)

प्रसन्नतायाः , चिकित्सकम् , लब्ध्वा , शरीरस्य , दक्षाः

प्राप्य ....

कुशलाः ....

हर्षस्य ....

देहस्य ....

वैद्यम् ....।

प्रश्न 5. रेखांकितपदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (3)

(क) अस्माकं **त्रिवर्णध्वजः** विश्वविजयी भवेत् ।

....

(ख) व्यवहारे मृदुता श्रेयसी ।

....

(ग) **सत्येन** वाति वायुः।

....

प्रश्न 6. अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत - (08)

अस्ति मगधदेशे फुल्लोत्पलनाम सरः । तत्र संकटविकटौ हंसौ निवसतः । कम्बुग्रीवनामकः तयोः मित्रम् एकः कूर्मः अपि तत्रैव प्रतिवसति स्म । अथ एकदा धीवराः तत्र आगच्छन् । ते अकथयन् - "वयं श्वः मत्स्यकूर्मादीन् मारयिष्यामः।" एतत् श्रुत्वा कूर्मः अवदत् -" मित्रे । किं युवाभ्यां धीवराणां वार्ता श्रुता अधुना किम् अहं करोमि ?" हंसौ अवदताम् - "प्रातः यद् उचितं तत्कर्त्तव्यम् ।"कूर्मः अवदत् - मैवम् । तद् यथाहम् अन्यं ह्रदं गच्छामि तथा कुरुतम्।" हंसौ अवदताम्- "आवां किं करवावः? कूर्मः अवदत् - "अहं युवाभ्याम् सह आकाशमार्गेण अन्यत्र गन्तुम् इच्छामि ।"

एकपदेन उत्तरत -- (2)

Scanned by CamScanner

(क) कूर्मस्य किं नाम आसीत् ? ....

(ख) सरस्तीरे के आगच्छन् ? ....

(ग)

पूर्णवाक्येन लिखत - (4)

(क) एतत् श्रुत्वा कूर्मः किम् अवदत् ?

....

....

(ख) कचछपः कुत्र केन गन्तुम् इच्छति ?

....

....

भाषिक कार्यम् - (2)

(क) मगधदेशे पदे का विभक्ति ? (पञ्चमी , सप्तमी , प्रथमा) ....

(ख) हंसौ पदे किं वचनम् ? (एकवचनम् , द्विवचनम् , बहुवचनम्) ....

(ग)

प्रश्न 7. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- (6).

सत्यं ब्रूयात् प्रियं ब्रूयात् न ब्रूयात् सत्यमप्रियम् ।
प्रियं च नानृतं ब्रूयात् एषः धर्मः सनातनः ।।

एकपदेन उत्तरत - (3)

1. किं ब्रूयात् ? ....

2. किं न ब्रूयात् ? ....

पूर्ण वाक्येन उत्तरत - (2)

1. सनातनः धर्मः कः अस्ति ?

....

....

भाषिक कार्यम् - (1)

1. सत्यमप्रियम् पदस्य सन्धि विच्छेदं कुरुत । .... + अप्रियम्

2. सत्यम् पदस्य विलोम पदं लिखत । ....।

प्रश्न 8. शुद्धकथनस्य समक्षम् 'आम्' अशुद्धकथनस्य समक्षं 'न' इति लिखत -(5)

क. अस्माकं राष्ट्रस्य ध्वजे त्रयः वर्णाः सन्ति । ....

ख. ध्वजे हरितवर्णः शान्तेः प्रतीकः अस्ति । ....

ग. ध्वजे केशरवर्णः शक्तयाः सूचकः अस्ति । ....

घ. चक्रे त्रिंशत् अराः सन्ति । ....

ङ. चक्रं प्रगतेः द्योतकम् । ....।

खण्ड ग - अनुप्रयुक्त व्याकरणम् 20 अंकाः

प्रश्न 9. अधोलिखितानां पदानां धातुनां लकारं लिखत - (5)

पदानि धातुः लकारः

Scanned by CamScanner

गच्छन्ति	....	....
भविष्यति	....	....
पठति	....	....
करोति	....	....
लिखामः	....	...............।

प्रश्न 10 . मञ्जूषातः अंकानां कृते पदानि चित्वा लिखत - (5)

(सप्तविंशतिः , पञ्चाशत् , अष्टादश , द्वादश , नवत्रिंशत् ,)

(क) 18 .... (ख) 27...

(ग) 50 .... (घ) 39 ....

(ङ) 12 .... ।

प्रश्न 11. उदाहरणम् अनुसृत्य रिक्तस्थानानि पूरयत - (5)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
यथा प्रथमपुरुषः	वसति स्म	वसतः स्म	वसन्ति स्म
	....	रक्षतः स्म	.... ।
मध्यमपुरुषः	अवसः	अवसतम्	अवसत
	अपूजयः	अपूजयतम्	............................।
उत्तमपुरुषः	अपठम्	अपठाव	अपठाम
	अलिखम्	....	.... ।

प्रश्न 12. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-- (5)

सदा , न , च , कदाचन , अपि

क. भक्तः .... ईश्वरं स्मरति ।

ख. असत्यं .... वक्तव्यम् ।

ग. लता मेधा .... विद्यालयं गच्छतः ।

घ. .... कुशली भवान् ?

ङ. महात्मागांधी .... अंहिसां न अत्यजत् ।

खण्ड घ - रचनात्मक लेखनम् 15 अंकाः

प्रश्न 13. अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं लिखत - (6)

(क) रमाबाई-महादयायाः विपिनबिहारीदासेन सह विवाहः अभवत् ।

(ख) 1858 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई जन्म अलभत् ।

(ग) सा उच्चशिक्षार्थम् इंग्लैण्डदेशं गतवती ।

(घ) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई-महोदयायाः निधनम् अभवत् ।

(ङ) सा मुम्बईनगरे शारदा-सदनम् अस्थापयत् ।

(च) सा स्वमातुः संस्कृतशिक्षां प्राप्तवती ।

....

....

....

Scanned by CamScanner

....

....

....

प्रश्न 14. अधोलिखित पदैः लघु वाक्य निर्माणं कुरुत - (3)

(क) अहम् ....

(ख) मम ....

(ग) विद्यालयः ....।

प्रश्न 15. चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषातः पदानि च प्रयुज्य त्रीणि वाक्यानि रचयत - (6)

कृषकाः , कृषकौ , एते , धान्यम् , एषः , कृषकः , एतौ , क्षेत्रम् , कर्षति , कुरुतः, खननकार्यम् , रोपयन्ति

....

....

....

Scanned by CamScanner

प्रथम इकाई   कक्षा - सप्तमी   (अंक विभाजन योजना)

खण्ड क

प्र. 1 क उ० - रमणीया
ख - कृषका:
ग - देवालयम्
घ शंखनादः

पूर्ण वाक्येन

क. वृद्धाः, युवतयः प्रबुद्धा भवति।
ख. कृषकाः क्षेत्रम् गच्छन्ति, बालाः विद्यालयम् प्रति गच्छन्ति

निर्देशानुसार -

क. प्रबुद्धा ख - खगा:

पठितावबोधनम्

3. प्र. 2. अधः - उपरि
अन्तः - बहिः
उच्चैः - नीचैः
दुर्लभम् - सुलभम्

3.3. पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि - जलमन्नं सुभाषितम्।
सत्येन धार्यते पृथ्वी - सत्येन तपते रविः।
आहार व्यवहारे च - त्यक्तलज्जः सुखी भवेत्।
धनधान्य प्रयोगेषु - विद्यायाः संग्रहेषु च,

3.4 - लब्ध्वा
दक्षाः
प्रसन्नतायाः
शरीरस्य
चिकित्सकम्

3.5 - क - कः
ख - का
ग - केन

Scanned by CamScanner

प्र.6-उ. सात वादनम्
नव वादनम्
सार्ध पञ्च वादनम्
सार्ध दश वादनम्

प्र.7-उ. क - कम्बुग्रीव नामक:
ख - धीवरः।
- भाषिक कार्यम्
क) सप्तमी एक द्विवचनम्

प्र.8 उ. प्रियम् ख - सत्यमप्रियम्
- पूर्ण वाक्येन
प्रियं च नानृतं ब्रूयात, एष: धर्म: सनातन:।
भाषिक कार्यम् - सत्यम् + अप्रियम्
- असत्यम्

प्र.9-उ. - क - आम्
ख - न
ग - आम्
घ - न
ङ. आम्

खण्ड ग

प्र.10-उ0 - गच्छन्ति - गम् - लट् लकार
भू - लृट
पठ् - लट
कृ - लट
लिख - लट

Scanned by CamScanner